

Wilde Weelde Wereld in Appeltern

Sinds 2013 ontwikkelt Wilde Weelde, de vakgroep natuurlijke omgeving een grote, informatieve ecologische tuin op de Tuinen van Appeltern. Ditmaal speciale aandacht voor de vijvers.

wilde weelde
VAKGROEP NATUURRIJKE OMGEVING

Vijveraanleg:

niveaoverschillen, komklei en stoere stenen

Tekst: Emiel Versluis

De tuinen van Appeltern liggen in het rivierengebied, de bodem bestaat dan ook uit een laag rivierklei van ongeveer een meter dikte op een vrijwel ondoordringbare onderlaag van blauwe komklei. In natte periodes is de bodem volledig verzadigd van water. 's Winters gedraagt de grond zich als stopverf en bij langdurige droogte wordt het zo hard als beton. Deze eigenschappen zorgden voor fikse uitdagingen tijdens de aanleg.

Grondwater en folie

Tijdens de eerste winter begonnen we met het graven van de vijverpartij in de 'buurtoase'. De vijver vormt het hart van deze langgerekte

tuin en bestaat uit twee delen. Eén deel is tot op grondwaterniveau is uitgegraven en vormt een natuurlijke vijver. De andere, hoger gelegen, vijver is voorzien van EPDM vijverfolie. In principe werken we zoveel mogelijk vanuit de natuurlijke uitgangssituatie van de plek,

maar hier hebben we ervoor gekozen om naast de natuurlijke kleibodem en oever, ook te laten zien wat je met een schrale zandbodem kunt doen. De bezoekers van Appeltern komen immers vanuit het hele land en hebben dus met verschillende bodemtypes te maken.

De robuuste uitstraling van de bruggen geeft een veilig gevoel, zonder leuning!

De bruggen, gemaakt van gebruikte meerpalen, laten de bezoeker het water van dichtbij ervaren

wordt via een overloop afgevoerd naar de poldersloot die rondom het terrein ligt.

Stapstenen

De vijver is op twee manieren over te steken. Opvallend is de brug van kruislings geplaatste tweedehands meerpalen met een loopdek van oude varkensroosters, dit is het hoofdpad. Een tweede, avontuurlijker, oversteek vormen de stapstenen van enorme betonblokken uit een oude fabriek. Doordat het water-niveau vrij stabiel is konden we de brug en de stapstenen zodanig plaatsen dat je tot vlak bij het wateroppervlak kunt komen. Hierdoor kijk je van dichtbij in het water en kan de bezoeker zich weer even dat kind met het schepnetje voelen. Lopend over de stapstenen ervaar je het hoogteverschil tussen de natuurlijke vijver en de folievijver. Een dam (gemaakt van kastanje-houten palen, oude pallets en klei)

Functionele komklei

De natuurlijke vijver heeft een ovale vorm van ongeveer 23 x 12 m waarbij de op het zuiden georiënteerde oever een flauw talud heeft voor een optimaal klimaat voor amfibieën. De andere, noordelijk gelegen oever is wat steiler gehouden. Eveneens op het zuiden ligt een steilkantje van recht afgestoken klei. Dit vormt voor de bijen een ideale plek om in te nestelen of om bouw materiaal te halen voor hun nesten. De stei-

le oever wordt verstevigd door een wand van onregelmatig geplaatste azobé-balken afkomstig uit de oude damwand van het onlangs gerenoveerde Wilhelmina-kanaal. Het grondwaterpeil zit gemiddeld op 1 meter diepte, de vijver is vanaf het maaiveld maximaal zo'n 2,5 meter diep uitgegraven. De bodem ligt volledig in de blauwe komklei, die een vrijwel waterdichte laag vormt, het waterpeil zakt dan ook nauwelijks. Overtollig regenwater

De dam van klei die de afseiding tussen de twee vijvers vormt. Inzet: de met ondermeer elzen begroeide dam

De pas aangelegde vijvers, vooraan de folievijver en daarachter de natuurlijke vijver

Oeverversterking door onregelmatig geplaatste, hergebruikte, balken

vormt de overgang tussen de twee vijvers. De dam is beplant met elzen die uiteindelijk een dicht wortelstelsel zullen maken zodat de dam een natuurlijke stevigheid krijgt. Zo maken we gebruik van de natuurlijke eigenschap van deze inheemse bomen.

Diverse beplanting

De hoger gelegen folievijver van ongeveer 15 x 9 m is vanaf het maai-veld maximaal 1,5 meter diep en heeft rondom een heel flauwe oever. Op die oever is rondom een pakket lokaal maaszand aangebracht, hierdoor is gelijk het grote verschil in

Bloeiende gagel (Foto: Machteld Klees)

Waterardbei (Foto: Martin Stevens)

voedselrijkdom van de twee vijvers merkbaar. De folievijver was direct al zeer voedselarm en helder terwijl de natuurlijke vijver nog veel voedsel, afkomstig uit de kleigrond, bevat. De oever van de hoger gelegen vijver is ingeplant met gagel,

Kaspische zandwilg, zwarte appelbes enzovoorts. Enkele moeras- en oeverplanten zijn slangenvortel, zompzegge, waterardbei en rietorchis. Ook is er al een kleine populatie vetblad te vinden. In de pioniersvegetatie van deze oever ontdek je iedere keer weer nieuwe planten. Dit deel van de vijver is dan ook een echte liefhebberstuin. De planten zijn afkomstig uit de eigen collecties van de Wilde Weelde-leden. Het waterpeil in deze vijver fluctueert overigens meer dan in de

andere (natuurlijke) vijver. Door de flauwe oevers en het beperkte wateroppervlak verdampt er in de zomer meer water. Deze dynamiek zal zijn weerslag hebben op de uiteindelijke plantengroei.

In het oorspronkelijke ontwerp van de vijvers was ook een waterpomp opgenomen zodat je als bezoeker het water van de ene vijver in de andere kon pompen, maar omdat we al snel de verschillende waterkwaliteit van de twee vijvers ontdekten hebben we besloten om het water niet te vermengen. Wel kan bij veel neerslag de hoger gelegen folie-vijver overlopen over de dam naar de natuurlijke vijver, maar dit lijkt ons geen bezwaar.

De oevers rondom de vijvers zijn ingeplant en ingezaaid met zowel inheemse als uitheemse plantensoorten. Dit voorjaar is er struweel achter de zuidoever van de grote vijver geplant om een aangenaam vlinderbiotoop te creëren.

Wordt vervolgd.

Emiel Versluis is bestuurslid van Wilde Weelde en werkzaam bij Vis à Vis Ontwerpers.

Zie: www.wildeweelde.nl

www.visavisontwerpers.nl